

MALÍ BOHOVÉ

ÚŽASNÁ ZEMĚPLOCHA
TERRY PRATCHETT

MALÍ BOHOVÉ

Copyright © 1992 by Terry Pratchett
Translation © 1997 Jan Karel
Cover art copyright © 1992 by Josh Kirby

Všechna práva vyhrazena. Žádnou část této knihy není
dovoleno použít nebo jakýmkoliv způsobem reprodukovat
a šířit bez souhlasu nakladatele.

ISBN 978-80-7197-536-6

Podívejme se spolu na želvu a orla.

Želva je tvor, který žije na zemi. Není možné žít tak blízko země a nebýt pod jejím vlivem. Obzor naší želvy není dál než několik centimetrů. Do vínku dostala právě takovou dávku rychlosti, jakou potřebuje k tomu, aby mohla honit zelený salát. Zatímco se kolem hnala evoluce, přežila želva díky tomu, že je minimálně nebezpečná jako zvíře a maximálně nedostupná jako potrava.

A pak tady máme orla. Je to tvor vzduchu a vysokých míst, jehož obzor je až na okraji světa. Zrak má natolik bystrý, že dokáže zahlédnout zahemžení malého pišticího tvorečka z výšky stovek metrů. Zosobněná síla, vtělené ovládání. Blesková smrt na křídlech. Zobák a pařáty, které stačí k tomu, aby si pochutnal na čemkoliv, co je menší než on sám, a utrlh nějaké to sousto i z toho, co je větší.

A přece dokáže orel prosedět celé hodiny na skalní římsě a pátrat pohledem v královstvích světa, dokud nezahlédne vzdálený pohyb. Pak začne zaostřovat, zaostřuje, až *zaostří* na malý krunýř, který se pracně posunuje kupředu mezi sporými křovisky tam dole v poušti. A pak se *vznese*...

O minutu později zjistí želva, že jí zem zmizela pod nohama. A poprvé v životě vidí svět ne z výšky pěti centimetrů, ale z výše sto padesáti metrů a pomyslí si: Jakého já to mám v orlovi skvělého přítele.

A vtom ji orel pustí.

A téměř pokaždé se želva zřítí a najde na zemi smrt. Každý

ví, proč to želvy dělají. Přitažlivost je zvyk, kterého se těžko zbavujete. Nikdo neví, proč to dělají orlové. Taková želva je skvělé jídlo, ale když vezmeme v potaz námahu nutnou k jeho získání, je jednodušší jíst prakticky cokoliv jiného. Orlové prostě nacházejí potěšení v trápení želv.

Faktem je, že je tady jedna věc, kterou si orlové neuvědomují. Podílejí se na poměrně drsném systému přirozeného výběru.

Přijde den, kdy se želvy naučí létat.

Tenhle příběh se odehrává v pouštních zemích a je orientován do odstínů tmavohnědé a oranžové. Kde začíná a končí, to je poněkud složitější, ale alespoň jeden z jeho začátků můžeme umístit nad úroveň sněhu, tisíce kilometrů daleko, do hor v okolí Středu*.

Jedna z filozofických otázek, které se neustále vracejí, zní:

„Vydá padající strom v pralese zvuk, když široko daleko není nikdo, kdo by ho slyšel?“

To nám zároveň říká velmi mnoho o podstatě filozofů, protože v každém pralese se někdo najde. Může to být třeba jen jezevec, který se zamyslí nad tím, co to zapraskalo, veverka, kterou zaskočí, že její momentální svět se obrátil vzhůru nohama, ale vždycky je tam *někdo*. A je třeba říci, že i kdyby to bylo v samém srdci pralesa, uslyší ten zvuk miliony *malých bohů*.

Věci se prostě dějí a navazují jedna na druhou. Nestarají se, kdo je při tom přistihne. Ale *historie*... ach, historie, to je něco docela jiného. Historii je třeba hlídat, pozorovat, zaznamenávat. Jinak to není historie. Jinak je to jen... jsou to pak jen věci, které se odehrávají jedna po druhé.

A samozřejmě je, že ji musíme kontrolovat. Jinak by se mohla změnit prakticky v cokoliv. Protože navzdory všeobecným teoriím, to *jsou* králové a data a bitvy. A tyhle věci se musí stát v příslušný čas. Je to velmi těžké. Je velmi jednoduché, aby ge-

* Pozn. autora: *Nebo, jste-li vyznavači omnianismu, v okolí pólu.*

nerálův kůň ztratil podkovu v nevhodném okamžiku, aby někdo v podobném okamžiku přeslechl správný rozkaz nebo aby byl posel nesoucí životně důležité poselství sveden na scesti lidmi, kteří mají jak zbraně, tak nedostatek užívaného oběživa. Pak ovšem existují ještě divoké příběhy, které se na těch výše uvedených přiživují, které se přiživují na stromu historie a pokoušejí se ho ohnout podle svého.

Proto má i historie své správce.

Ti žijí..., když tohle soudíme podle přirozeného běhu věcí, žijí tam, kam jsou vysláni, ale jejich *duchovní* domov je ve skrytém údolí, vysoko v horách Beraní hlavy, kde jsou ukládány knihy zabývající se historií.

Nejsou to spisky, kde by byly minulé události napíchny jako motýli na špendlíky. Jsou to naopak knihy, ze kterých se historie *odvozuje*. Je jich více než dvacet tisíc, každá z nich je tři metry vysoká, vázaná v deskách z olova a písmo v nich je tak drobné, že je musíte číst přes zvětšovací sklo.

Když lidé tu a tam říkají „je psáno...“, je psáno *tady*.

Metafor totiž existuje mnohem méně, než si lidé myslí.

Každý měsíc putuje opat a dva vybraní mniši do jeskyně, kde jsou knihy uloženy. Kdysi tuto povinnost vykonával opat sám, ale od jisté doby s ním chodí dva spolehliví mniši. Došlo k tomu po onom nešťastném případě s 59. opatem, který stačil vyhrát milion tolarů, než ho jeho druhové, mniši, našli a zastavili.

Kromě toho je nebezpečné, když člověk vstupuje do jeskyně sám. Možnost koncentrovatelnosti historie, která se jako plísňkanice tiše snáší na svět, je nepředstavitelná. V některých případech může být zdrcující. Čas je droga. Když ho užíváte příliš mnoho, zahubí vás.

493. opat složil vrásčité ruce a oslovil Lu-Tzeho, jednoho ze svých nejstarších mnichů. Čistý vzduch a pravidelný, klidný život v tajném údolí působily natolik blahodárně, že byli všichni mniši nejstarší, a kromě toho, když denně pracujete s časem, víte, jak na něj.

„To místo se jmenuje Omnia,“ řekl opat. „Leží na klačském pobřeží.“

„Vzpomínám si,“ přikývl Lu-Tze. „Mladý člověk jménem Janerad, nebyl to on?“

„Věci tam se musí... *velmi pozorně sledovat*,“ řekl opat. „Jsou tady jisté tlaky. Svobodná vůle, předurčení... moc symbolů... bod, ze kterého není návratu... vždyť to znáš.“

„Už jsem nebyl v Omnii... no... snad sedm set let,“ pokýval hlavou Lu-Tze. „Vyprahlé místo. Člověk by si myslel, že v celé té zemi by se dohromady nenašla ani tuna dobré země.“

„Takže se vydej na cestu,“ řekl opat.

„Vezmu si s sebou své hory,“ řekl Lu-Tze. „To podnebí tam jim udělá dobře.“

Vzal si také koště a svou rohož na spaní. Mnichové historie neinklinují k vlastnictví předmětů. Dávno už zjistili, že jim většina věcí stejně nevydrží déle než nějaká ta dvě, tři století.

Cesta do Omnie mu trvala čtyři roky. Musel na ní přihlížet několika bitvám a atentátům, protože jinak by to byly jen náhodné události.

Psal se rok Rozmarného hada neboli rok dvě stě od Prohlášení proroka Hluboklese.

To ovšem znamenalo, že osmý prorok už má nejvyšší čas. To byla jedna z těch naprosto spolehlivých věcí v učení Velkého boha Oma. Jeho proroci byli velmi přesní. Člověk by si podle nich mohl řídit kalendář, kdyby ho měl ovšem patřičně rozsáhlý.

A jak už to tak pravidelně bývá v časech, kdy se další prorok očekává, Církev zdvojnásobila svou snahu dokázat, že je svatá. Byl to podobný zmatek, jaký byste objevili v každém velkém podniku, kde každou chvíli očekávají auditory, ale směřoval spíš k tomu, najít všechny lidi podezřelé z toho, že nejsou dostatečně svatí, a odsoudit je k smrti tisíci co nejvynalézavějšími způsoby. Ve většině skutečně oblíbených náboženství je to spolehlivý barometr jejich všeobecné svatosti. Převládnu sklony

k sebe-, ale hlavně k tebeobviňování. Zjistí se, že všude kolem je více šikmých ploch, než byste našli na sáňkařském mistrovství, že musí být zničeny nejen kořeny a větve kacířství, ale i jeho paže, nohy, oči a jazyky. Že prostě nadešel čas pořádně spláchnout všechny bludy a hříchy. A že jedním z nejdokonalejších čisticích prostředků vhodných k tomuto účelu je krev.

A stalo se v té době, že Velký bůh Om promluvil k Brutovi, vyvolenému:

„Sss!“

Bruta se zarazil s motykou napůl pozvednutou a rozhlédl se po chrámové zahradě.

„Prosím?“

Byl překrásný den na začátku prvojava*. Modlitební mlýnky se šťastně otáčely ve svěžím horském větru. Po fazolových květech se líně potloukaly spokojené včely a hlasitě při tom bzučely, aby v každém náhodném přihlížejícím vyvolaly dojem, že tvrdě pracují. Vysoko na nebi kroužil orel.

Bruta nakonec pokrčil rameny a vrátil se ke své práci.

A tehdy znovu promluvil Velký bůh Om k Brutovi, vyvolenému:

„Sss!“

Bruta zaváhal. Někdo na něho zcela nepochybně mluvil ze vzduchu. Možná to byl démon. Bratr Nimrát byl velmi vzrušený a horlivý, došlo-li na demony. Na demony a nečisté myšlenky. Jedno prý vede k druhému. Bruta měl nejistý a velmi nepříjemný pocit, že ho navštívil jeden z těch dlouho diskutovaných démonů.

* Pozn. překl.: *Vzhledem k celkové dispozici Zeměplochy nejsou na ní čtyři, ale osm ročních období (prvojava, prvoléto, prvopodzim, prvozima, druhojava, druholéto, druhopodzim a druhozima. Bližší informace viz poznámky v knize Barva kouzel, str. 9–10, Talpress, Praha 1993). Důležité je, že slunovrat na přelomu prvojava a prvoléta je svátkem Malých bohů.*

Bylo nutno zachovat se rozhodně a opakovat si Devět základních aforismů.

A ještě jednou promluvil Velký bůh Om k Brutovi, vyvolenému: „Jsi hluchý, mladíku?“

Motyka dopadla na suchou, popraskanou zem. Bruta se otočil. Byly tady včely, orel a na vzdáleném konci zahrady starý bratr Lu-Tze, který se zasněným výrazem přehazoval hromadu hnoje. Bzuket modlitebních mlýnků, točících se kolem zdí, vléval Brutovi do mysli jistotu.

Udělal posuněk, kterým prorok Regmaau zaháněl zlé duchy.

„Odstup, démone, v myšlenkách tě nechávám za sebou,“ zamumlal.

„Já jsem za tebou.“

Bruta se znovu pomalu otočil. Zahrada byla prázdná.

Dal se na útěk.

Mnoho příběhů začalo dávno před svým začátkem a Brutův příběh se zrodil o tisíce let dříve než Bruta sám.

Na světě existují biliony bohů. Je jich víc než sledích jiker. Většina z nich je příliš malých, než aby byli vidět, a nikdy je nikdo neuctíval, tedy rozhodně nic většího než, řekněme, třeba bakterie. A je známo, že bakterie se nemodlí a požadují jen velmi málo ve věcech zázraků. Jsou to malí bohové – duchové míst, kde se křižují dvě mravenčí stezky, bohové mikroklimat mezi stonky trav. A většina z nich takovými zůstanou.

Je to způsobeno tím, že jim nikdo nevěnuje *víru*.

Hrstka z nich se ale přece jen dostane k lepšímu postavení. Ten proces může spustit cokoliv. Pasák hledající zaběhlé jehně je najde hluboko v trnitém křoví a obětuje pár minut času, aby postavil malou mohylku z kamení jako poděkování duchu onoho místa. Někdo spojí podivně tvarovaný strom, pod nímž se vyspal, se zázračným vyléčením z vleklé choroby, která ho dlouho a úporně sužovala. Někdo vyryje spirálu do osamělého kamene. Protože bohové chtějí, aby v ně někdo věřil, a lidé zase chtějí bohy.

Tím to často končí. Jenže někdy to pak jde mnohem dál. Přibudou další kameny a na místě, kde kdysi stával strom, se vybuduje chrám. Bohové nabývají na síle a víra jejich uctíváčů je žene vzhůru jako tisíce tun raketového paliva. Některé z nich zastaví až nebe.

A některé ani to ne.

Bratr Nimrát právě zápasil v soukromí své skromné cely s nečistými myšlenkami, když zaslechl vzrušený hlas ze společné ložnice noviců.

Stála tam socha znázorňující Velkého Oma v okamžiku, kdy se převtělil v blesk. Před ní teď ležel mladý Bruta, třásl se a z úst se mu draly útržky modliteb.

Na tom chlapci je občas něco strašidelného, pomyslel si Nimrát. Byl to ten způsob, jakým se na vás díval, když jste mluvili. Vypadal při tom, jako když vás opravdu *poslouchá*.

Vyšel z cely a strčil do mladíka koncem své hole.

„Vstaň, hochu! Copak děláš tady v ložnici uprostřed dne? Hmm?“

Bruta se jakýmsi zázračným způsobem dokázal otočit vleže na podlaze a teď chytil kněze za kotníky.

„Hlas! Ten hlas! *Promluvil* na mě!“ zakvílel.

Nimrát si vydechl. Aha. Tohle pro něj byla důvěrně známá půda. Hlasy, to byla přesně Nimrátova chrámová lavice. Slyšel je neustále.

„Vstaň, chlapče,“ řekl mnohem laskavějším tónem.

Bruta vstal.

Jak už si Nimrát předtím několikrát stěžoval, byl Bruta na novice příliš starý. Popravdě byl příliš starý o celých deset let. Dokážu to jen s chlapci do sedmi let, říkal vždycky Nimrát.

Bruta také jako novic zemře. Když se sestavovala nařízení, nepočítalo se s někým, jako byl Bruta.

Jeho široká, červená a poctivá tvář vzhlížela k představenému noviců.

„Sedni si na své lůžko, Bruto,“ řekl Nimrát.

Bruta okamžitě poslechl. Bruta neznal význam slova neposlušnost. Bylo to ovšem jen jedno z mnoha slov, jejichž význam neznal.

Nimrát si sedl vedle něj.

„Tak a teď, Bruto,“ začal laskavě, „víš, co se stane těm, kteří lžou, že ano?“

Bruta zčervenal a přikývl.

„Výborně. Tak mi řekni o těch hlasech.“

Bruta v rukou žmoulal lem svého klášterního roucha.

„On to byl spíš jen jeden hlas, pane,“ vypravil ze sebe nakonec.

„– jeden hlas, pane,“ přikývl bratr Nimrát. „A co ten hlas říkal, hmm?“

Bruta upadl do rozpaků. Teď, když o tom přemýšlel, uvědomil si, že ten hlas *neřekl* nic moc. Jen promluvil. V každém případě to bylo velmi těžké vysvětlit bratru Nimrátovi, který měl zneklidňující zvyk zírat mluvčímu na rty a jako ozvěna opakovat jeho poslední slova. Také se neustále něčeho dotýkal – stěn, nábytku, lidí –, jako by měl strach, že vesmír zmizí ve chvíli, kdy se ho přestane dotýkat. Navíc měl tolik nervózních tiků, že když se chtěly uplatnit, musely se postavit do fronty. Bratr Nimrát se ale jistě zdál zcela normální každému, kdo v Citadele přežil déle než padesát let.

„No...“ začal Bruta trochu zeširoka.

Bratr Nimrát zvedl kostnatou ruku. Bruta viděl, jak se pod kůží křižují modré žilky.

„A jsem si jistý, že víš i to, že existují dva druhy hlasů, které k tobě mohou v duchu hovořit,“ pokračoval představený noviců. To už mu začalo cukat jedno obočí.

„Ano, pane. Bratr Mordák nám o tom vyprávěl,“ přikývl Bruta pokorně.

„– o tom vyprávěl. Ano. Někdy, tak jak Om ve své nekonečné moudrosti uzná za vhodné, promluví k tomu, který byl zvolen, a z toho se pak stane velký prorok,“ pokračoval Nimrát.

„Tak, a já teď musím předpokládat, že nemáš v úmyslu považovat se za vyvoleného, za člověka předurčeného stát se velkým prorokem, hmm?“

„Ne, pane.“

„– ne, pane. Ale pak jsou tady ještě ty *druhé* hlasy,“ naklonil se k Brutovi bratr Nimrát a jeho hlas se začal chvět. „Žadonící, přemlouvající a svádějící, že? Takové, které číhají, aby nás zastihly nepřipravené?“

Bruta se trochu uklidnil. O tomhle už něco věděl.

Všichni novici věděli o *těchhle* hlasech. Jenže ty obvykle hovořily o zcela jasných věcech, jako jsou jisté noční manipulace nebo všeobecná přitažlivost děvчат a žen. Bratr Nimrát slýchal ten druh hlasů, které v porovnání s tímhle zněly jako celé oratorium. Někteří z mazanějších noviců rádi přiváděli bratra Nimráta do stavu, kdy o hlasech mluvil. Říkali ostatně, že je to pro ně poučné; zvláště tehdy, když se Nimrátovi v koutcích úst začala objevovat bílá pěna.

Bruta poslouchal.

Bratr Nimrát byl představený noviců, ale nebyl představený *všech* noviců. Byl představený jen té skupiny, ve které byl Bruta. Byli tady ještě další. Možná že někdo v Citadele věděl, kolik jich opravdu je. Byl tam někdo, jehož povinností bylo vědět *všechno*.

Citadela zabírala celý střed města Kom ležícího v poušti mezi klačskými pouštěmi a pláněmi a džunglemi Jakazačistánu. Táhl se celé kilometry, chrámy, kostely, školy, dormitáře, zahrady a věže, prorůstající se navzájem tak, že to v člověku vzbuzovalo představu tisíců termitů, kteří si chtějí postavit termitiště na jednom a tom samém místě.

Když vyšlo slunce, jeho odraz ve dveřích ústředního chrámu plál jako požár. Byly bronzové a třicet metrů vysoké. Na nich, vyvedena zlatými literami zasazenými do olova, byla Příkázání. Zatím jich tam bylo pět set dvanáct a nebylo pochyb, že nový prorok k nim také připojí svůj díl.

Odražená sluneční záře letěla dolů, nad desítky tisíc lidí, kteří v Citadele pracovali pro větší slávu Velkého boha Oma.

Pravděpodobně nikdo nevěděl, kolik jich tady bylo. Některé věci mají občas sklony stát se kritickými. Ale jisté bylo, že tady byl pouze jediný Nejvyšší patriarcha neboli Nejvyšší jásem. To bylo jisté. A šest arcikněží. A třicet nižších jásemů. A stovky biskupů, diákonů, poddiákonů a kněží. A noviců jako krys v obilním skladišti. A řemeslníci a chovatelé býků a mučitelé a panny vestálky...

Nezáleželo na tom, co umíte, v Citadele se našlo místo pro každého.

A jestliže vaše nadání spočívalo v tom, že jste měli dar klást ty nesprávné otázky nebo prohrávat spravedlivé války, pak se pro vás to místo mohlo změnit v hranici očištění, nebo v pekelnou jámu patřící kvizici.

Místo pro každého. A každý na svém místě.

Slunce pražilo do chrámové zahrady.

Velký bůh Om se pokoušel ukrýt ve stínu melounových listů. Byl tady, v těchto stěnách, a s modlitebními věžemi, které se tyčily na všech stranách, pravděpodobně v bezpečí, ale jeden nikdy nemůže být dost opatrný. Už jednou měl nesmírné štěstí, ale kdyby se teď spolehl na to, že ho bude mít znovu, to už by chtěl trochu mnoho.

Když jste bohem, spočívá váš problém v tom, že se nemáte ke komu modlit.

Cílevědomě lezl směrem ke staříkovi, který přehazoval hnůj, a téměř vyčerpán se dostal na místo, kde už byl podle svého názoru na doslech.

Nabral dech a zvolal: „Hej, ty!“

Žádná odpověď. Dokonce ani jediná známka, že by ho stařec zaslechl.

Om ztratil božskou trpělivost a zaklel Lu-Tzeho v hnusného

červa v nejhlubší žumpě pekelné a málem se zakl zuřivostí, když viděl, že ho stařík nevzal na vědomí a klidně si dál kydá hnůj.

„Ať ďáblové nekonečna naplní tvé kosti sírrou!“ zaječel.

Ale ani to mu nijak nepomohlo.

„Hluchý starý pitomec,“ zavrčel si sám pro sebe Velký bůh Om.

Je však možné, že tady byl někdo, kdo *znal* všechno, co se o Citadele znát dalo. Vždycky se najde někdo, kdo shromažďuje vědění ne z lásky k tomuto zboží, ale z téhož důvodu, z něhož straka sbírá všechno, co se leskne, nebo jepice shromažďuje malé úlomky dřeva a zrnka písku. A vždycky se najde někdo, kdo musí udělat všechny ty věci, které musí být udělány, ale které ostatní lidé dělat nechtějí, nebo o nichž dokonce předstírají, že neexistují.

Třetí věc, které si lidé u Vorbise všimli, byla jeho výška. Byl přes dva metry vysoký, ale hubený jako lunt. Vypadal jako člověk normálních proporcí, kterého dítě vymodelovalo z jílu a pak vyválelo do délky.

Druhá věc, které si lidé u Vorbise všimli, byly jeho oči. Jeho předkové pocházeli z hlubin pouště, z jistého kmene nomádů, kteří si vypěstovali velmi zvláštní rodový znak – měli tmavé oči. Nejen tmavé zorničky a duhovky, ale téměř černé celé oko. Bylo velmi těžké odhadnout, kam se vlastně dívá. Vypadalo to, jako kdyby měl pod víčky nasazené brýle proti slunci.

Ale první věc, které si lidé všimli, byla jeho lebka.

Diákon Vorbis byl holohlavý úmyslně. Většina služebníků církve si v okamžiku, kdy byli vysvěceni, nechala narůst tak dlouhé vlasy a vousy, že by se jim v nich klidně mohl zaběhnout kozel. Ale Vorbis si všechno pečlivě holil. Zářil. A zdálo se, že nedostatek vlasového porostu mu dodává moc a sílu. Na nikoho nebyl zvlášť zlý. Nikdy nikomu nevyhrožoval. Ve většině lidí však vzbuzoval pocit, že jeho vnitřní vesmír dosahuje několik

metrů za obal jeho těla a že každý, kdo se k němu přibližuje, vniká do nějakého velmi důležitého prostoru. Když za ním přicházeli jeho o padesát let starší nadřízení, cítili se většinou velmi provinile proto, že ho ruší v jeho důležitých myšlenkách.

Bylo téměř nemožné odhadnout, na co Vorbis myslí, a nikdo se ho na to nikdy nezeptal. Nejprostší důvod, proč to tak bylo, spočíval v tom, že Vorbis byl hlavou kvizice, a byl to právě on, kdo vykonával všechny ty věci, které bylo třeba vykonat, ale které by většina lidí raději nedělala.

Takových lidí se neptáte, na co myslí, už jen proto, aby se náhodou neotočili a neřekli „na tebe“.

Nejvyšší postavení, které mohl kdo v kvizici zaujímat, byla hodnost diákona. Toto pravidlo vzniklo před mnoha sty lety a mělo zabránit téhle odnoži Církve, aby náhodou nevyrostla ze služebních bot*. Jenže jak všichni říkali, kdyby byl Vorbis chtěl, se svou hlavou už dnes mohl být klidně arciknězem, nebo dokonce Nejvyšším jásemem.

Vorbis se takovými maličkostmi nezatěžoval. Znal svůj osud. Což mu ho nevyjevil sám Bůh?

„Tak,“ řekl bratr Nimrát a poklepal Brutovi na rameno. „Jsem si jistý, že teď uvidíš všechny věci v jasnějším světle.“

Bruta cítil, jaká odpověď se od něj čeká.

„Ano, pane,“ přikývl, „určitě ano.“

„– určitě ano. Je tvou svatou povinností takovým hlasům neustále vzdorovat,“ pokračoval Nimrát a přitom ho poklepal po rameni.

„Jistě, pane, budu jim vzdorovat. Zvláště když mě budou vybízet, abych udělal některé z těch věcí, o kterých jste mi říkal.“

„– říkal. Výborně. Vý-bor-ně. A kdybys je zaslechl znovu, co uděláš? Hmm?“

* Pozn. autora: Což byly boty univerzální velikosti známého typu „stačí přitáhnout šrouby“.

„Přijdu a řeknu vám to,“ odpověděl poslušně Bruta.

„– vám to. Výborně. Vý-bor-ně. To rád slyším,“ přikyvoval spokojeně Nimrát. „To vždycky říkám svým chlapcům. Pamatujte si, že jsem vždycky tady, abych vám pomohl se vypořádat se všemi těmi malými problémy, které by vám mohly komplikovat život.“

„Ano, pane. Mohu se teď vrátit do zahrady?“

„– do zahrady. Řekl bych, že ano. A už žádné hlasy, jasné, hochu?“ Nimrát zahrozil prstem té ruky, kterou nepoklepal Brutu po rameni.

„Ano, pane.“

„A co jsi vlastně dělal v zahradě?“

„Okopával jsem melouny, pane,“ odpověděl Bruta.

„Melouny? Aha, melouny,“ přikývl Nimrát pomalu. „Melouny. Melouny. No, tak to by věci samozřejmě tak trochu vysvětlovalo.“

A víčka mu bláznivě zakmitala.

Nebylo to jenom v tom, že k Vorbisovi v hloubi jeho hlavy promlouval Velký bůh. K exkvizitorovi dříve nebo později promluvil *každý*. Byla to jen otázka vytrvalosti.

Vorbis v těchto dnech chodil pozorovat výsledky jen výjimečně. Exkvizitoři nemuseli. Poslal tam dolů pokyny a dostal zprávu. Jenže zvláštní okolnosti občas vyvolaly jeho zvláštní zájem.

Je potřeba říci jednu věc... ve sklepeních kvizice bývalo málo důvodů k smíchu. Ještě méně, když jste měli *normální* smysl pro humor. Nebyly tam dokonce ani malé cedulky s nápisy typu: Nemusíte být registrovaní sadisté, abyste tady mohli být zaměstnání, ale pomůže vám to v práci!

Existovaly však jisté věci, z nichž bystře uvažující člověk snadno usoudil, že Stvořitel lidstva měl rozhodně velmi pokřivený smysl pro humor. Toto poznání by v srdci bystře uvažujícího člověka snadno vyvolalo zuřivost, která vybízí ke zdolání nebeských bran.

Například hrnky. *Inkvizitoři* neboli vyšetřovatelé dvakrát denně ustali v práci, aby si dali kávu. Jejich hrnky, které si každý z mužů donesl z domova, stály i s konvicí na vodu kolem ústřední výhňe, ve které se současně rozpalovala železa, nože a ostatní nástroje.

Hrnky měly nápisy jako Na památku z posvátné jeskyně Velkého Janerada nebo Nejlepšímu tatimu na světě. Většina z nich už měla oťuknutý okraj a ani dva nebyly stejné.

Na stěně byly pohlednice. Bylo tradicí, že když jel někdo z vyšetřovatelů na dovolenou, poslal pohlednici zhotovenou otiskem z hrubého dřevořezu. Ty se v poledních letech hodně rozšířily a pravidelně zachycovaly nějakou místní scénérii, kterou jejich odesílatel navíc doplnil nějakým vtipným a většinou košilátým textem. Vedle nich byl na stěně připevněn dojemný dopis *inkvizitora* první třídy Ošmejda „Táty“ Kvákola. Děkoval v něm všem mládencům za to, že sebrali celých sedmdesát osm obolů na dar, který dostal při příležitosti odchodu do penze, a za kytici, kterou při téže příležitosti zaslali paní Kvákolové. Dále psal, že nikdy nezapomene na dny strávené v mučírně č. 3 a že se těší na to, jak občas zajde na návštěvu. Ujišťoval bývalé kolegy, že kdyby měli nedostatek personálu nebo někdo potřeboval na dovolenou, rád zaskočí a vypomůže.

Z toho všeho vyplývá, že: ani ten nejšílenější psychopat nedokáže udělat nic, co by nemohl pravidelně a oficiálně provozovat laskavý otec rodiny, jenž denně chodí do zaměstnání a vykonává svou práci.

Tohle si Vorbis vždy znovu a znovu s nadšením uvědomoval. Člověk, který věděl tohle, věděl všechno, co o lidech vědět potřeboval.

V tomto okamžiku seděl na konci lavice, na níž bylo připoutáno to, co se v technickém slova smyslu stále ještě dalo nazvat roztreseným tělem bratra Saši, donedávna jeho sekretáře.

Zvedl oči k vyšetřovateli ve službě, a ten přikývl. Vorbis se naklonil k sekretáři spoutanému řetězy.

„Tak mi je jmenuj,“ opakoval.

„...neznám...“

„Vím, že jsi jim dával opisy mé korespondence, Sašo. Jsou to zrádní kacíři, kteří se budou navěky smažit v pekle. Chceš se k nim připojit i ty?“

„...neznám jména...“

„Tolik jsem ti důvěřoval, Sašo. A ty jsi mě špehoval. Zradil jsi Církev.“

„...žádná jména...“

„Pravda jest koncem bolesti, Sašo. Mluv.“

„...pravda...“

Vorbis si povzdechl. A pak si všiml, že se ukazováček Sašovy ruky v těžkém okovu ohnul, narovnal a zase ohnul. Jako by ho volal.

Vorbis se naklonil blíže k tělu.

Saša otevřel to oko, které mu ještě zbývalo.

„...pravda...“

„Ano?“

„...želva kráčí...“

Vorbis se narovnal a ve tváři se mu nepohnul ani sval. Tvář se mu ostatně nepohnula nikdy, pokud sám nechtěl. *Inkvizitor* ho s hrůzou pozoroval.

„Rozumím,“ řekl Vorbis. Vstal a kývl na *inkvizitora*.

„Jak dlouho je tady dole?“

„Dva dny, pane.“

„A dokážete ho ještě udržet při životě?“

„Pravděpodobně ještě další dva dny, pane.“

„Udělejte to. Udělejte. Koneckonců,“ dodal, „je naší povinností uchovat život tak dlouho, jak jen je to možné. Nemám pravdu?“

Inkvizitor na něj vrhl nervózní úsměv člověka, který ví, že jediné chybné slovo by ho v okamžiku mohlo uvrhnout v řetězech na skřípec.

„Ehm... jistě, pane.“

„Rouhání a lži, kam se člověk podívá,“ povzdechl si Vorbis.
„A teď abych hledal jiného sekretáře. Je to příliš bolestné.“

Po dvaceti minutách se Bruta uvolnil. Zdálo se, že mámivé hlasy smyslného ďábla jsou ty tam.

Pokračoval v okopávání melounů. Cítil, že je schopen melounům porozumět. Melouny vypadaly mnohem pochopitelněji než většina ostatních věcí.

„Hej, ty!“

Bruta se narovnal.

„Neslyším tě, ó hnusný succube*,“ odpověděl pevným hlasem.

„Ale jasně, že jo, hochu. Poslyš, víš, co od tebe chci? Musíš –“

„Vstrčím si prsty do uší a neuslyším tě.“

„Jen si posluž. Klidně. Vypadáš při tom jako váza. Tak a teď poslyš –“

„Broukám si melodii! Já si hlasitě broukám melodii!“

Bratr Breptil, který vyučoval hudbě, kdysi prohlásil, že Brutův hlas mu připomíná zklamaného supu, který objevil padlého osla příliš pozdě. Sborový zpěv byl pro novice povinný, ale po mnoha úpěnlivých žádostech bratra Breptila byla Brutovi udělena speciální výjimka. Pohled na Brutovu kulatou červenou tvář, svráštělou v úsilí potěšit, už stačil sám o sobě, ale naslouchat mu bylo mnohem horší. Brutův hlas byl mocný a plný upřímného přesvědčení a točil se kolem melodie sem a tam, aniž se jí ve skutečnosti nějak dotkl.

Místo zpěvu mu byly přiděleny melouny navíc.

Vrány poposedávající na vrcholcích modlitebních věžiček se najednou rozlétly na všechny strany.

Když Bruta odzpíval celý chorál *On dupe po hříšných pod-*

* Pozn. překladatele: *Succubové jsou neviditelní démoni, kteří po nocích s muži obcují a sílu pohlavní z nich tak vysávají. Z žen pak sílu tuto vysávají incubové.*

kovami ze žhavého železa, rozhodl se riskovat. Vytáhl si prsty z uší a rychle se zaposlouchal do okolních zvuků.

Kromě vzdalujících se protestů odlétajících vran bylo všude ticho.

Zabralo to. Odevzdej se do rukou božích, říkali. A on to vždycky dělal. Alespoň po celou tu dobu, co si pamatoval. Zvedl svou motyčku a s úlevou se obrátil ke svým melounům.

Motyka měla už už dopadnout, když Bruta zahlédl želvu.

Byla malá, z větší části žlutá a pokrytá nánosem prachu. Její krunýř byl ošklivě poškrábán. Měla jedno korálkové oko – druhé už padlo za oběť některému z nesčetných nebezpečí, neustále ohrožujících pomalého tvora, který navíc vidí vše z výše pouhých pěti centimetrů nad zemí.

Rozhlédl se. Zahrada byla hluboko v komplexu chrámových budov a navíc obklopená vysokou zdí.

„Jak jsi se sem dostal, ty malý tvorečku?“ řekl. „Cožpak umíš létat?“

Želva na něj vrhla monopohled. Bruta náhle pocítil stesk po domově. U nich doma v písečných kopcích bývalo takových želviček až až.

„Mohl bych ti dát kousek salátu,“ řekl Bruta. „Ale nevím, jestli mají želvy přístup do chrámových zahrad. Nejsi ty vlastně škůdce?“

Želva na něj dál upírala své korálkové oko. Téměř žádné jiné zvíře nedovede upírat pohled tak jako želva.

Bruta cítil, že něco musí udělat.

„Taky jsou tady hrozny,“ řekl. „Myslím, že to nebude hřích, když ti jednu bobulku dám. Jak by se ti líbilo dát si bobulku hroznu, želvičko?“

„Jak by se ti líbilo být něčím velmi hnusným v nejhlubší žumpě chaosu?“ odpověděla mu želva.

Vrány, které se mezitím napůl cesty vrátily a posedávaly na vnějších zdech zahrady, se daly na útěk, tentokrát aby se vyhnuly svatě písni *Život hříšníků jest trnité hnízdo*.

Bruta otevřel oči a znovu si opatrně vytáhl prsty z uší.

„Jsem tady pořád,“ upozornila ho želva.

Bruta zaváhal. Velmi pomalu mu začalo docházet, že démoni a succubové se nezjevují v podobě malé staré želvy. To by jim nebylo k ničemu. Dokonce i bratr Nimrát by musel přiznat, že když má dojít na bezuzdný erotismus, potřebujete k tomu víc než tělo jednooké želvy.

„Nevěděl jsem, že želvy umějí mluvit,“ řekl.

„Taky že neumějí,“ odpověděla mu želva. „Zkus mi odezírat ze rtů.“

Bruta se sklonil níž.

„Vždyť ty žádné rty nemáš,“ podivil se nakonec.

„Nemám, stejně jako nemám hlasivky,“ souhlasila želva.

„Posílám ti slova rovnou do hlavy, rozumíš?“

„Páni!“

„Rozumíš tomu, že?“

„Ne.“

Želva obrátila oko k nebesům.

„To jsem měl hned vědět. No, na tom vlastně nezáleží. Nemusím plýtvat časem se zahradníky. Běž a okamžitě mi přiveď vašeho hlavouna. Vašeho nejvyššího nadřízeného, jasné?“

„Nadřízeného?“ nechápal Bruta. Pak mu ruka vyletěla k ústům. „Nemyslíš... bratra Nimráta?“

„Co je to zač?“ řekla želva.

„To je představený noviců!“

„Oh, pro mě!“ vykřikla želva. „Ne,“ začala napodobovat zpěvovou intonaci Brutova hlasu. „Nemyslím představeného noviců. Myslím nejvyššího kněze, nebo jak si ten člověk říká. Předpokládám, že nějakého *máte*?“

Bruta nechápavě přisvědčil.

„Tak nejvyššího kněze, jasné?“ oznamovala mu želva. „Nejvyššího. Kněze. Nejvyššího kněze!“

Bruta znovu přikývl. Věděl, že existuje nějaký nejvyšší kněz. Jenže potíž byla v tom, že sotva dokázal pochopit vztahy v hie-

rarchii mezi sebou a bratrem Nimrátem, natož aby byl schopen najít jakoukoliv spojitost mezi novicem Brutou a Nejvyšším jásemem. Teoreticky věděl, že jeden existuje, že tady někde funguje obrovská pyramida nadřazených, na jejímž vrcholku spočívá Nejvyšší patriarcha, a že on, Bruta, leží kdesi hluboko v jejích základech. Jenže to celé chápal asi tak, jak by mohla měňavka chápat postup řetězu evoluce mezi sebou a – například – soudním znalcem. Samé chybějící články. Až nahoru.

„Já nemůžu jít a požádat –“ váhal Bruta. Dokonce pouhá *myšlenka* na to, že by měl oslovit Nejvyššího jásema, ho vyděsila tak, že ztratil řeč. „Neznám ani nikoho, kdo by mohl nejvyššího kněze *oslovit* a požádat ho, aby si sem přišel promluvit s *želvou!*“

„Kéž by ses změnil v bahenní veš a svíjel se navěky v plamelech odplaty!“ zaječela želva.

„Není třeba nadávat,“ uklidňoval ji Bruta.

Želva se zalykala vztekem a zuřivě dupala nohama.

„To nebyly nadávky! To byl rozkaz! Já jsem Velký bůh Om!“ Bruta zamrkal.

Nakonec řekl: „Ne, to tedy nejsi. Já jsem Velkého boha Oma viděl,“ pokračoval, pak mávl rukou a nevědomky naznačil velké tělo a svaté rohy, „a ten nemá podobu želvy. Zjevuje se jako orel nebo lev nebo jako mocný býk. Ve Velkém chrámu je jeho socha. Je sedm loktů vysoký. Má na sobě bronz a takové ty věci. A zadupává do země hříšníky. Ty nemůžeš zadupávat hříšníky, když jsi želva. Rozumíš, jediné, co bys mohl dělat, by bylo vrhat na ně výhrůžné pohledy. Má rohy z opravdického zlata! Tam, co jsem bydlel předtím, tak tam byla ve vedlejší vesnici taky Omova socha, byla vysoká jen jeden loket, ale taky to byl býk. Proto vím, že ty nejsi Velký bůh – svaté rohy – Om.“

Želva se vzdala.

„Kolik mluvících želv jsi už potkal?“ prohlásila jízlivě.

„Nevím,“ odpověděl Bruta.

„Co to má znamenat, to tvoje ‚nevím‘?“

„No, třeba mluvily všechny,“ odpověděl Bruta a demonstroval

tak svou osobní, velmi svéráznou logiku, která ho dostala až k „melounům navíc“. „Třeba zrovna nic neříkaly, když jsem tam byl.“

„Já jsem Velký bůh Om,“ trvala želva na svém velmi výhrůžným a nebezpečným tónem hlasu, „a brzo z tebe bude velmi nešťastný kněz. Okamžitě běž a přiveď mi ho.“

„Novic,“ odpověděl mu Bruta.

„Cože?“

„Novic, ne kněz. Oni mi nikdy nedovolí, abych se –“

„Doveď ho!“

„Ale já si myslím, že Nejvyšší jásem do zeleninové zahrady nikdy nechodí,“ zavrtil Bruta pochybovačně hlavou. „Já si myslím, že on ani *neví*, co to meloun je.“

„To je mi úplně jedno,“ odpověděla mu želva. „Okamžitě ho přiveď, nebo rozpoutám strašlivé zemětřesení, vyjde krvavý měsíc, lidstvo postihne zimnice a vředy a jiné všeliké a rozličné choroby. To myslím smrtelně vážně,“ dodala.

„Uvidím, co v tom můžu udělat,“ odpověděl Bruta a pomalu ustupoval.

„A to jsem za těchto okolností ještě velmi slušný!“ křičela za ním želva.

„A taky jsem chtěl říct, že nezpíváš tak docela špatně,“ vykřikla za Brutou, co ji dodatečně napadlo.

A „už jsem slyšel horší zpěv!“ ve chvíli, kdy Brutovo rozevláté roucho mizelo v bráně.

„To mi připomíná dobu, kdy Pseudopolis zachvátila ta strašlivá epidemie,“ řekla si želva tiše pro sebe, když Brutovy kroky zanikly v dálce. „Jaký pláč a jaké skřípění zubů tam nastalo!“ Pak si povzddechla: „To byly časy! Jó, to byly časy!“

Mnoho mužů si myslí, že do kněžského stavu byli povoláni z vyšší moci, ale ve skutečnosti je tam povolal jejich vlastní vnitřní hlas, který říkal: „Je to lehké zaměstnání, v teple, pod střechem, nebo bys snad chtěl být oračem jako tvůj otec?“

Jenže Bruta nebyl typ, který by jen tak věřil. On skutečně

Věřil. Když se taková věc stane v bohobojné rodině, bývá to obvykle velmi trapné, ale Bruta měl jenom babičku, a ta Věřila také. Věřila jako železo, které věří v ocel. Každý kněz se obává, aby se mu v jeho náboženském shromáždění podobná žena neobjevila. Je to ona, kdo vždycky zná všechny modlitby a zpěvy. V omniánské Církvi byly ženy trpěny na pobožnostech jen jako nutné zlo, musely tam zachovávat přísné mlčení a ukrývat se v oddělené části chrámu. To proto, aby náhodou pohled jedné poloviny lidstva nevyvolal v myšlenkách mužských příslušníků náboženského společenstva myšlenky podobné těm, které sužovaly bratra Nimráta dnem i nocí. Potíž byla v tom, že Brutova babička byla ten typ osobnosti, která se dovede promítnout i za olovenou desku a jejíž zatrpklé kousavá úcta má sílu a pronikavost vrtáku s diamantovou korunkou.

Kdyby se byla narodila jako muž, byl by omnianismus našel svého osmého proroka dřív, než ho vůbec očekával. Za této situace však s téměř strašlivou efektivností organizovala zapálené skupinky pro úklid chrámu, leštění svatých soch a kamenování žen podezřelých ze smilstva.

Tak Bruta vyrostl v jistotě a bezmezné víře v existenci Velkého boha Oma. Bruta vyrůstal ve *věděni*, že Omovy oči na něm spočívají neustále, zvláště pak na takových místech, jako je záchod. *Věděl*, že na něho ze všech stran útočí démoni a nezmocnili se ho jen proto, že jsou udržováni v uctivé vzdálenosti silou jeho víry a vahou babiččiny hole. Hůl bývala v těch vzácných okamžicích, kdy ji babička právě neužívala, ukryta za dveřmi. Mohl zpaměti citovat každý verš ze všech sedmi knih proroků a každé jednotlivé příkázání. Znal všechny zákony a písně. Zvláště zákony.

Omniánci byli bohobojní lidé.

Bylo mnoho toho, čeho se museli bát.

Vorbisův pokoj byl v horní Citadele, což bylo u obyčejného diákona velmi neobvyklé. On o to nežádal. Málokdy musel o něco žádat. Osud měl způsob, kterým vytvářel sám sebe.

Také ho občas navštěvovali muži úřadující na nejvyšších stupních církevní hierarchie.

Samozřejmě že ne některý z šesti arcikněží, nebo dokonce sám Nejvyšší jásem. Nebyli natolik důležití. Ti jednoduše jen seděli nahoře. Lidé, kteří pohánějí celou organizaci, se obvykle nacházejí o několik stupňů níž, kde se dá stále ještě nejen ovlivnit, ale i změnit chod věcí.

Lidé se rádi považovali za Vorbisovy přátele, a to hlavně kvůli už zmíněnému mentálnímu poli, které jim mnoha nenápadnými cestičkami naznačovalo, že nechťejí být jeho nepřáteli.

Právě teď s ním dva z nich seděli. Byl to nižší jásem generál Zape-č, člověk, který bez ohledu na to, co tvrdily oficiální listiny, řídil převážnou část Božské legie, a biskup Ožunka, sekretář rady nižších jásemů. Většina lidí si pomyslí, že to není nijak zvlášť vlivné postavení, ale v radách starých hluchých mužů není malých sekretářů.

Ani jeden z obou mužů tam ve skutečnosti nebyl. Oni s Vorbisem nemluvili. Bylo to jedno z *těch* posezení. Mnoho lidí s Vorbisem nemluvilo a mnozí sešli ze své cesty, aby se mu vyhnuli. V nedávné době bylo do Citadely povoláno několik opatů ze vzdálených klášterů. Cestovali tajně celé týdny nebezpečnou krajinou, jen aby se nemuseli s konečnou platností připojit ke stínům, které navštěvovaly Vorbisův pokoj. V posledních několika měsících měl Vorbis méně návštěv než proslulý Muž se železnou maskou.

Návštěvníci ani nemluvili. Ale kdyby *byli* přítomni a kdyby *mluvili*, vypadal by jejich rozhovor asi takto: „A teď tedy k problému Efebe.“

Biskup Ožunka pokrčil rameny*.

„Říká se, že to je zcela bezvýznamné. Ti nejsou nebezpeční.“

Oba muži upřeli pohledy na Vorbise, na člověka, který nikdy

* Pozn. autora: *Nebo, přesněji řečeno, byl by pokrčil rameny. Kdyby tam byl. Ale nebyl. Tak nepokrčil.*

nezvýšil hlas. Bylo velmi těžké uhodnout, co si Vorbis myslí, mnohdy dokonce i potom, co vám to řekl.

„Skutečně? Tak k tomu jsme došli?“ řekl. „Nejsou *nebezpeční*? Potom, co udělali ubohému bratru Mordákovi? Po těch urážkách, kterými zahrnuli Oma? To jim nesmí projít. Co navrhuje?“

„Už žádný boj,“ řekl okamžitě generál Zape-č’. „Bojují jako šilenci. Ne. Už jsme ztratili příliš mnoho mužů.“

„Mají silné bohy,“ připojil se k němu biskup Ožunka.

„Mají ještě silnější luky,“ zamračil se Zape-č’.

„Není boha kromě Oma,“ upozornil je Vorbis. „Ta sebranka v Efebe věří, že uctívá bohy, ale neuctívají vlastně nic jiného než džiny a demony. Pokud se o tom vůbec dá mluvit jako o uctívání. Viděli jste tohle?“

Postrčil k nim po stole roličku pergamenů.

„Co je to?“ nadhodil Zape-č’ opatrně.

„Lež. Historie, která neexistuje a která nikdy neexistovala... ty... věci... slova...“ Vorbis zaváhal a pokusil se vybavit ten správný výraz, který u něj během dlouhých let neužívání upadl do hlubin zapomenutí, „jako... pohádky pro děti, které jsou příliš malé... slova, která říkají ti lidé... to...“

„Aha. Divadlo,“ pochopil Zape-č’. Vorbisův pohled ho přišpendlil ke stěně.

„Ty o těch věcech něco víš?“

„Já – když jsem kdysi cestoval Klačem –“ zakoktal se Zape-č’. Pak se ale viditelně sebral. Vešel v boji statisícům mužů. Tohle neměl zapotřebí.

Zjistil, že nemá dost odvahy podívat se Vorbisovi do obličeje.

„Oni tančí tance,“ řekl nevýrazně. „Ve dnech, které považují za sváteční. Ženy mají rolničky na... svých... na těch... a zpívají písně. Všechny jsou o prvních dnech světa, kdy byli bohové –“

Hlas se mu vytratil. „Bylo to nechutné,“ dodal nepřesvědčivě. Luskal prsty, což byl zvyk, který se ho zmocnil vždycky, když měl nějaké starosti.

„*Table... hra... v* sobě měla i jejich bohy,“ pokračoval Vorbis. „*Lidi v maskách*. Věřili byste tomu? Oni mají boha *vína*. Opilého tlustého starce! A lidé budou tvrdit, že Efebe nás nijak neohrožuje, že není nebezpečné! A tohle –“

Hodil na stůl další, ještě silnější roličku pergamenů.

„*Tohle* je mnohem horší. Jestliže omylem uctívají falešné bohy, spočívá jejich omyl ve volbě falešných bohů, ale ne v jejich uctívání. Dobrá. Ale tohle –“

Ožunka pergameny pečlivě prostudoval.

„Jsem přesvědčený, že kopií je mnohem víc a jsou i v Citadele,“ pokračoval Vorbis. „*Tahle* patřila Sašovi. Myslím, že jste to byl vy, generále, kdo mi ho doporučil, že?“

„Vždycky na mě působil dojmem inteligentního a bystrého mladíka,“ odpověděl Zape-č’.

„Ale nebyl loajální,“ zavrtěl Vorbis hlavou. „A teď se mu dostalo zasloužené odměny. Můžeme litovat jen jediného – nepodařilo se nám ho přesvědčit, aby nám oznámil jména svých spolurouhačů.“

Zape-č’e zaplavil náhlý pocit úlevy. Jeho oči se setkaly s Vorbisovým pohledem.

První přerušil ticho biskup Ožunka.

„*De chelonian mobile*,“ přečetl nahlas. „*Želva kráčí*.‘ Co to znamená?“

„Už jen tím, že bych vám to řekl, bych mohl způsobit, že se vaše duše budou smažit tisíc let v pekle,“ odpověděl mu Vorbis. Nespouštěl oči ze Zape-č’e, který teď nehybně seděl a upřeně hleděl na stěnu.

„Myslím si, že to je risk, který si klidně můžeme dovolit,“ rozvažoval Ožunka.

Vorbis se otrásl. „Ten člověk, který to napsal, se tady odvažuje tvrdit, že celý náš svět... cestuje nekonečnem a leží přitom na hřbetech čtyř velkých slonů,“ řekl nakonec.

Ožunkovi spadla dolní čelist.

„Na hřbetech slonů?“ nechtěl věřit svým uším.

„Tvrdí to,“ přikývl Vorbis a přitom neustále pozoroval Zape-č'e.

„A na čem stojí ti sloni?“

„Autor říká, že ti sloni stojí na krunýři obrovské želvy,“ odpověděl mu Vorbis.

Ožunka se nervózně zašklebil.

„A na čem stojí ta želva?“ vydralo se mu z úst.

„Nevidím důvod, proč bychom se měli dohadovat, na čem stojí nějaká želva,“ vyštěkl na něj Vorbis, „když víme, že neexistuje!“

„No jistě, jistě,“ pospíšil si Ožunka s odpovědí. „To byla jenom ta moje hloupá zvědavost.“

„Většina zvědavosti je hloupá,“ přikývl Vorbis. „Často zavádí vědomí a myšlenky na nejisté cesty. A přesto muž, který tyhle věci napsal, si *ještě teď* chodí zcela volně po Efebe.“

Ožunka se znovu podíval na pergamen.

„Tvrdí tady, že se plavil na lodi, která doplula k ostrovu na Okraji světa. Tam prý se podíval dolů a –“

„Samá lež,“ řekl Vorbis s neochvějným přesvědčením. „A i kdyby to *nebyly* lži, nebude v tom žádný rozdíl. Pravda leží uvnitř, ne někde venku. Ve slovech Velkého boha Oma, jak nám je sdělují jeho vybraní proroci. Oči nás mohou klamat, ale náš bůh nikdy.“

„Ale –“

Vorbis se znovu zadíval na generála. Zape-č'ovi vyrazil na čele pot.

„Ano?“ řekl.

„Nuže... Efebe. Místo, kde mají šílení lidé šílené nápady. To každý ví. Možná že by bylo moudřejší nechat je se utopit ve vlastním bláznovství?“

Vorbis zavrtěl hlavou. „Naneštěstí mají divoké a nejisté myšlenky znepokojivý zvyk se rychle šířit a ještě rychleji zapouštět kořeny.“

Zape-č' musel v duchu připustit, že to je pravda. Ze své vlastní zkušenosti věděl, že uspořádané a častokrát prověřené

pravdy, jako je Omova neochvějná moudrost a spravedlnost, se mnoha lidem zdály poněkud nejasné. Bylo třeba je nejdříve zabít, než si uvědomili, po jak chybných cestách putovali, zatímco nebezpečné a mlhavé myšlenky a tušení měly často neodolatelný půvab pro jisté lidi, kteří se pak – pohladil si zamýšleně jizvu – ukryli v horách a shazovali na vás kamení, dokud jste je nevyhladověli. Ale i potom raději zemřeli, než by pochopili ten správný smysl. Zape-č' správný smysl pochopil brzo. Pochopil, že je nesmysl zbytečně umřít.

„Co navrhuje?“ řekl.

„Rada chce s Efebe vyjednávat,“ ozval se Ožunka. „Pověřili mě, abych sestavil výpravu, která by se už zítra vydala na cestu.“

„Kolik vojáků?“ zeptal se Vorbis.

„Jen osobní stráž. Byl nám přece zaručen bezpečný průjezd,“ odpovídal Zape-č'.

„Byl nám zaručen svobodný průjezd,“ ušklíbl se Vorbis. Jeho slova zněla jako dlouhá kletba. „A jakmile za vámi zapadnou vrata jejich pevnosti...?“

Zape-č' chtěl dodat: „Jednal jsem s velitelem efebské posádky a vím, že je to čestný muž, přestože je to odporný hříšník a stvoření nižší než červ.“ Jenže to nebyly věci, které by považoval za moudré Vorbisovi říkat.

Místo toho řekl: „Budeme na stráži!“

„Dokázali bychom je překvapit?“

Zape-č' zaváhal. „My?“

„Jsem ochoten vést celou skupinu,“ přisvědčil Vorbis. Pozorný člověk by si snad všiml krátké výměny pohledů mezi ním a sekretářem. „Já... rád bych zase alespoň nakrátko opustil Citadelu. Změna vzduchu. Kromě toho bych byl nerad, aby v Efebe nabyli dojmu, že nějakým způsobem vyvolali pozornost vyšších členů naší svaté Církve. Samozřejmě mě také napadlo, jaké bychom asi měli možnosti, kdyby nás vyprovokovali –“

Zape-č'ovo lusknutí prsty zaznělo malou místností jako rána bičem.

„Dali jsme jim slovo –“

„Není míru s nevěřícími,“ upozornil ho Vorbis.

„Jenže jsou tady praktické důvody,“ upozornil ho Zape-č tak ostře, jak si jen troufl. „Efebský palác je stavěný jako bludiště. To vím. Je plný pastí. Nikdo se do něj nedostane bez zkušeného místního průvodce.“

„A jak se dovnitř dostane průvodce?“ naklonil Vorbis hlavu ke straně.

„Předpokládám, že provede sám sebe,“ odpověděl generál.

„Podle mých zkušeností vždycky existuje nějaká jiná cesta. A Bůh nám ji v pravý čas ukáže, o tom není pochyb.“

„Jisté věci by byly mnohem snazší, kdyby v Efebe vznikl chaos a nejistota,“ ozval se biskup Ožunka. „Nacházejí tam útočiště rozličná... individua.“

„A Efebe pro nás současně představuje klíč k celému posměrnému pobřeží,“ přikývl Vorbis.

„No –“

„Mžil a pak Tsort,“ pokračoval neochvějně Vorbis.

Ožunka se pohledem vyhýbal Zape-č'ově tváři.

„Je to naše povinnost,“ uzavíral Vorbis. „Naše *svatá* povinnost. Nesmíme zapomenout na ubohého bratra Mordáka. Byl sám a neozbrojen.“

Brutovy velké sandály poslušně pleskaly o kameny dlážděnou chodbou ke dveřím cely bratra Nimráta.

Pokoušel si v hlavě sestavit vhodnou zprávu. Pane, je tam želva, která vzkazuje – pane, ta želva se dožaduje – pane, hádejte, co mi řekla ta želva, co se schovává mezi melouny –

Brutu by ani ve snu nenapadlo si o sobě myslet, že je prorokem, ale měl celkem jasnou představu o tom, jak by dopadl každý rozhovor, který by zahájil nějakou podobnou větou.

Mnoho lidí předpokládalo, že je Bruta idiot. Vypadal jako idiot – širokou červenou tváří počínaje, přes křivé nohy až po špičky plochých nohou. Měl také ve zvyku pohybovat rty, když

se zabral do myšlenek, jako kdyby si každou větu opakoval. A to dělal proto, protože přesně to dělal. Myšlení nebylo nic, co by k Brutovi přicházelo snadno. Většina lidí myslí automaticky a myšlenky tančí jejich mozkiem jako statická elektřina bouřkovým mračnem. Alespoň jemu to tak připadalo. Na druhé straně on musel myšlenky budovat kousek po kousku, stejně jako někdo buduje zeď. Ve svém krátkém životě už vyslechl tolik posměšků a narážek na své tělo podobné soudku a na své nohy, které jako by se chystaly každou chvilku vydat na opačnou stranu, že měl velmi silný sklon dokonale si rozmyslet všechno, co se chystal říci.

Bratr Nimrát ležel nehybně na zemi před sochou boha Oma, dupajícího po nehodných, a v uších měl zastrčené prsty. Už zase ho obtěžovaly hlasy.

Bruta zakašlal. Zakašlal znovu.

Bratr Nimrát zvedl hlavu.

„Bratře Nimráte?“ zkusil to Bruta.

„Cože?“

„Ehm... bratře Nimráte?“

Bratr Nimrát si opatrně vytáhl prsty z uší.

„No?“ nadhodil opatrně.

„Ehm. Je tam něco, co byste měl asi vidět. Tam. V zahradě. Bratře Nimráte?“

Představený noviců se posadil. Brutova tvář byla jediný, rudě zářící obraz účasti.

„Co tím chceš říct?“ podíval se na něj bratr Nimrát.

„V zahradě. To se těžko vysvětluje. Ehm. Já jsem zjistil to..., odkud vycházejí ty hlasy, bratře Nimráte. A vy jste mi řekl, abych vám něco takového určitě přišel ohlásit.“

Starý kněz vrhl na Brutu přísný pohled. Ale jestli kde *na světě* existovala osoba bez viny a jakéhokoliv postranního úmyslu, byl to Bruta.

* * *

Strach je podivná půda. Rodí hlavně poslušnost, která se podobá kukuřici, protože roste v řadách, a tak umožňuje snadno odstranit plevel. Jenže občas zplodí odpor, a ten, stejně jako brambory, roste a dozrává pod zemí.

Citadela měla rozsáhlé podzemí. Byly tady mučírny a chodby kvizice. Pak tady byly sklepy a odpadní stoky, zapomenuté místnosti, slepé uličky, tajné prostory za prastarými zdmi a v samotném kamenném podloží dokonce několik přírodních jeskyní.

Tohle je jedna z takových jeskyní. Kouř z ohně uprostřed mizí skulinou v kamenné klenbě, stoupá vzhůru a nakonec se ztrácí ve spleti komínů, světlíků a větracích průduchů kdesi v komplexu Citadely.

Kolem ohně sedí několik postav, které vrhají tančící stíny na okolní stěny. Všechny mají na hlavách masky a jsou oblečeny do nepopsatelných věcí – do hrubých šatů vyrobených ze starých hadrů. Nemají na sobě nic, co by se nedalo okamžitě po schůzce spálit, takže ani zkoumavé prsty všudypřítomné kvizice by ne našly nic podezřelého. Na způsobu, jakým se většina z nich pohybovala, bylo něco, co dávalo tušit, že se jedná o muže zvyklé nosit zbraň. Malé náznaky, tu a tam. Poloha těla. Slovní obrat.

Na jedné stěně jeskyně byla kresba. Byl to zhruba ovál se třemi malými výběžky na horním konci – prostřední z nich byl o maličko větší než ostatní dva – a se třemi výběžky na konci dolním. I na dolním konci byl střední výběžek nejdelší, ale zatímco ten horní byl zaoblen, tenhle vybíhal do špičky. Dětská kresba želvy.

„Samozřejmě že pojede do Efebe,“ řekla jedna maska. „Nedovádá se tam nejet. Bude muset přehradit řeku pravdy přímo u jejího pramene.“

„Pak z ní ovšem musíme vylít tolik, kolik jen dokážeme.“

„Musíme Vorbise zabít!“

„Ne v Efebe. Jestli se to má stát, musí se to stát tady. Aby se to lidé *dozvěděli*. Ale až budeme dost silní.“

„Budeme vůbec někdy dost silní?“ řekla další maska. Její nositel nervózně luskl prsty.

„I obyčejní pastevcí už vědí, že něco není v pořádku. Pravda se zastavit nedá. Přehradit řeku pravdy? Vždycky se najde skulina, kterou pravda prosakuje, a ta skulina se neustále zvětšuje. Cožpak jsme se nedozvěděli pravdu o Mordákovi? Pch! *Zabit v Efebe!* To říká Vorbis.“

„Jeden z nás se musí vydat do Efebe a zachránit Mistra. Pokud skutečně žije.“

„Jistěže žije, jeho jméno je na Knize.“

„Didactylos. Zvláštní jméno. Víte, myslím, že to znamená Dvouprstý.“

„V Efebe si ho musí velmi vážít.“

„Přiveďte ho sem, pokud to bude jen trochu možné. A vezměte s ním Knihu.“

Zdálo se, že jedna z masek váhá. Znovu hlasitě luskla prsty.

„Ale půjdou lidé opravdu za Knihou? Lidé většinou potřebují víc než Knihu. Jsou to venkované. Neumějí ani číst.“

„Ale umějí naslouchat!“

„Ale i tak... potřebují příklad... potřebují nějaký symbol...“

„My ho máme!“

Jako na povel se všichni přítomní otočili a upřeli pohledy na nezřetelnou kresbu, která se sice na stěně v nejasné záři ohně téměř ztrácela, ale o to jasněji jim vystupovala v myslích.

„Želva kráčí!“

„Želva kráčí!“

„Želva kráčí!“

Vůdce skupiny přikývl.

„A teď,“ řekl, „budeme losovat...“

Velký bůh Om se rozlítil k nepřičetnosti, nebo se o to alespoň velmi oduševněle pokusil. Jenže když nemáte hlavu v oblacích, ale jen pět centimetrů nad zemí, má míra nepřičetnosti jisté hranice. Musíme však přiznat, že on jich téměř dosáhl.

Tiše proklel brouka, což ovšem bylo jako nalít sklenici vody do rybníka. Stejně to nemělo žádný význam, protože brouk se klidně pachtil dál.

Proklel až do osmého kolena nejbližší meloun, ale nestalo se ani to nejmenší. Zkusil na něj přivolat strupovitost. Meloun si klidně seděl na své stopce a pomalu si dozrával.

Jen proto, že byl momentálně v nesnázích, myslel si celý svět, že se na něho může vytahovat. Dobrá, až se Om dostane zpět na své právoplatné místo a ke své původní moci, pomyslel si, budou podniknuty Kroky. Brouci a melouny si budou přát, aby nikdy nebyli stvořeni. A všem orlům se stane něco příšerného. A... a okamžitě bude vydáno svaté přikázání, které se bude týkat rozšíření záhonů se zeleným salátem...

Ve chvíli, kdy se ten velký červený kluk vrátil s voskově vyhlížejícím mužem, nebyl Velký Om naložen na žádné společenské řečičky. Kromě toho, z želvího pohledu vypadá i ten nejkrásnější člověk jako pár obrovských nohou, na něž kdesi vysoko nasedá špičatá hlava s nozdrami obrácenými nesprávným směrem.

„Co je to?“ zavrčel.

„To je bratr Nimrát,“ odpověděl mu Bruta. „Představený noviců. Je velmi důležitý.“

„Cožpak jsem ti neříkal, že nechci, abys mi přivedl nějakého tlustého starého pederasta?“ zaječel hlas v jeho hlavě. „Tvoje oči za to budou nabodnuty na žhavé hřeby!“

Bruta poklekl.

„Nemohu jít za nejvyšším knězem,“ vysvětloval s pokornou trpělivostí. „Novic nesmí vstoupit ani na půdu Velkého chrámu, jen při výjimečných příležitostech. Kdybych byl přistižen, byl bych o svých chybách poučen kvizicí. Tak praví zákon.“

„Ty pitomý idiote!“ vykřikla želva.

Nimrát došel k názoru, že nadešel čas, aby promluvil.

„Novici Bruto,“ řekl, „z jakého důvodu mluvíš na tu malou želvu?“

„Protože –“ Bruta se odmlčel, „protože ona mluví na mě... nebo ne?“

Bratr Nimrát vrhl pohled na malou jednoookou hlavičku, která vyhlížela z krunýře.

Nimrát byl ve své podstatě laskavý člověk. Občas mu sice démoni a ďáblové vložili do hlavy znepokojující myšlenky, ale on už si dal pozor, aby mu tam ty myšlenky zůstaly, a nezasloužil si ani v nejmenším nadávku, kterou ho želva počastovala. Abychom řekli pravdu, i kdyby to slovo slyšel, byl by si pravděpodobně myslel, že má nejspíš něco společného s nohama. Kromě toho si velmi dobře uvědomoval, že je možné slyšet nejen hlasy démonů, ale občas i hlas boží. Hlas želvy – to bylo něco i pro něho nového. Želva v něm vyvolala obavy o Brutu, kterého vždycky považoval za přátelského nekňubu, jenž bez nejmenšího odporu a stížností udělá přesně to, co se mu řekne. Samozřejmě že se mnoho noviců hlásilo dobrovolně například k čištění odpadních jímek a býčích klecí v podivné víře, že svatost a pokora mají něco společného s tím, že se člověk brodí po kolena ve špíně. Bruta se nikdy dobrovolně nehlásil, ale když se mu řeklo, aby něco udělal, udělal to, ne snad proto, aby se zavděčil, ale jednoduše proto, že se mu to řeklo. A teď tady rozmlouval se želvou.

„Myslím, že ti to musím říct, Bruto,“ ozval se nakonec Nimrát. „Ta želva nemluví.“

„Vy ji neslyšíte, bratře Nimráte?“

„Já ji neslyším, Bruto.“

„Ona mi řekla, že je...“ Bruta zaváhal, „ona mi tvrdí, že je Velký bůh.“

Trhl sebou, protože babička by ho v téhle chvíli udeřila tím nejtěžším, co by měla po ruce.

„Aha. Dobrá, Bruto, tak se na to podívejme,“ odpověděl bratr Nimrát a několikrát zamrkal. „Takové věci nejsou u mladých mužů povoláných Církví tak docela neznámé. Skoro bych se odvážil říci, že i ty jsi slyšel hlas boží, když tě Církev povolala do svého lůna, nebo ne? Co, hmm?“

Používat v hovoru s Brutou metafory, to bylo plýtvání slovy. Jediný hlas, který si pamatoval, byl hlas jeho babičky. A on nebyl ani tak povolán jako vyslán. Ale i tak raději přikývl.

„A ve tvém svatém... nadšení... je jen přirozená tvá představa, že k tobě tvůj Velký bůh promlouvá,“ pokračoval bratr Nimrát.

Želva začala na svých krátkých nožkách divoce poskakovat.

„Rozdrtím tě blesky!“ řičela.

„Myslím si, že věc, kterou potřebuješ, je pořádné zdravé cvičení,“ pokračoval Nimrát. „A spousta studené vody.“

„Kéž by ses svíjel na hřebech zatracení!“

Nimrát se sehnul, zvedl želvu a obrátil ji na hřbet. Zoufale mrskala nohama ve vzduchu.

„Jak se sem asi dostala, co?“

„To opravdu nevím, bratře Nimráte,“ odpověděl poctivě Bruta.

„Kéž by ti ruce uhnily!“ ječel hlas v jeho hlavě.

„Taková želva je skvělé jídlo, abys věděl,“ zamyslel se představený noviců. Všiml si výrazu na Brutově tváři.

„Podívej se na to takhle,“ řekl. „Myslíš, že by se kdy Velký Om – svaté rohy – vtělil do tak nízkého tvora, jako je tohle? Do býka, prosím, do orla, jistě, a myslím, že občas i do labutě..., ale do želvy?“

„Aby tvým pohlavním orgánům vyrostla křídla a uletěly ti!“

„A koneckonců,“ pokračoval Nimrát, netečný k tajnému hlasu hučícímu v Brutově hlavě, „jaký by tak asi želva dokázala udělat zázrak? Hmm?“

„Aby byla tvá kolena rozdrčena v čelistech obrů!“

„Že by třeba proměnila salát ve zlato?“ řekl bratr Nimrát přihloupkým tónem člověka, který nebyl obdařen smyslem pro humor. „Zašlapala do země nehodné mravence? Ahaha!“

„Haha,“ přidal se Bruta poslušně.

„Odnesu ji do kuchyně, aby ti tady nepřekážela,“ oznámil mu představený noviců. „Je z nich *skvělá* polévka. A pak už

žádné hlasy neuslyšíš, na to se spolehni. Oheň vyléčí každou pošetilost, že?“

„Polévka?“

„Ehm...“ začal Bruta opatrně.

„Aby tvé vnitřnosti namotali na trnovník a tahali za ně, dokud nezačneš litovat svých slov!“

Nimrát se rozhlédl zahradou. Zdálo se, že je plná melounů, dýní a okurek. Otřásl se.

„Spousta studené vody, to bude to pravé,“ pokýval hlavou. „Spousta a spousta!“ Znovu zaostřil na Brutu. „Hmm?“

A vydal se ke kuchyním.

Velký bůh Om ležel břichem nahoru v košíku, napůl pohřbený pod vrstvou voňavých bylinek a svazkem karotky. Košík stál v jedné z četných kuchyní Citadely.

Želva, kterou položíte na záda, se nejdříve pokusí obrátit tak, že vystřčí hlavu, jak nejdále to dokáže, a snaží se ji využít jako páku. Když to nezabere, začne zoufale mávat nohama pro případ, že by se jí podařilo rozkývat se natolik, aby se převrátila do normální polohy.

Na záda obrácená želva je devátá nejpolitováníhodnější věc v celém mnohovesmíru.

Želva obrácená na záda, *kteřá navíc ví, co ji v nejbližších chvílích očekává*, tu je třeba zařadit přinejmenším na místo čtvrté.

Nejrychlejší způsob, jak zabít želvu určenou k vaření, je ponořit ji do vařící vody.

Kuchyně, skladiště a dílny různých řemeslníků, kteří patřili k laickým zaměstnancům, vyplňovaly velkou část Citadely jako včelí plástve*. Tohle byla jen jedna z nich, sklep se stropem, který se černal silným nánosem sazí a jehož středem byl obrov-

* Pozn. autora: *Je potřeba třicet mužů s nohama pevně na zemi, aby udrželi při životě jednoho muže s hlavou v oblacích.*

ský klenutý krb. Na ohništi se s hukotem vzpínaly plameny. Psi běželi ve velkých dřevěných kolech, která otáčela rožni. Sekáčky se zvedaly, aby vzápětí dopadaly na řeznické špalky.

Na jedné straně rozlehlého ohniště už se mezi ostatními zčernalými nádobami začínala vařit voda v menším kotlíku.

„Červové pomsty aby vám ohlodali vaše špinavé nozdry!“ zalykal se Om a divoce máchal nohama. Košík se zakýval.

Dovnitř vnikla chlupatá ruka a vytáhla svazek bylinek.

„Jestřábi aby vám játra rozklovali!“

Ruka se znovu vsunula dovnitř a vytáhla svazek mrkve.

„Abyste se tisíckrát pořezali!“

Znovu se do košíku vsunula ruka a uchopila Velkého boha Oma.

„Masožravou houbu na –!“

„Bud' zticha!“ sykl Bruta a rychle zastrčil želvu pod své roucho.

Pak se opatrně šoural dveřmi, aniž si ho někdo v tom univerzálním kulinářském chaosu všiml.

Najednou se k němu obrátil jeden z kuchařů a tázavě pozvedl obočí.

„Musím tohle odnést zpět,“ zahuhlal Bruta, vytáhl ze zádňdí želvu a zamával jí kuchaři před očima. „Diákonovy příkazy.“

Kuchař se zamračil, ale nakonec pokrčil rameny. Obvyčejný člověk pohlížel na novice jako na nejnižší formu života, ale příkazy nadřízených bylo třeba poslouchat bez otázek, pokud ovšem dotazující nechtěl, aby on sám byl postaven před mnohem důležitější otázkou, jako například, zda si myslí, že se dostane do nebe i po tom, co bude upečen zaživa.

Když se nakonec přece jen dostali na dvůr, opřel se Bruta o stěnu a zhluboka si oddechl.

„Aby ti oční bulvy –“ začala želva.

„Ještě jedno slovo,“ přerušil ho Bruta, „a jdeš zpět do košíku.“
Želva umlkla.

„Jak to vypadá, budu mít už tak obtíže, protože jsem zameškal hodinu Srovnávací víry s bratrem Trudovincem,“ zamyslel se Bruta. „Jenže Velký bůh uznal za vhodné obdařit toho ubohého muže silnou krátkozrakostí a on si pravděpodobně vůbec nevšimne, že chybím. Jestli si ale všimne, budu mu muset přiznat, kde jsem byl, protože lhát bratrům je velký hřích a Velký Om by mě za to poslal na milion let do pekel.“

„V tomhle případě bych mohl být milosrdný,“ zabručela želva. „Ne víc než nějaká ta tisícovka let někde na okraji.“

„Moje babička mi řekla, že až umřu, přijdu stejně do pekla,“ pokračoval Bruta v samomluvě, aniž si želvího výroku všiml. „Protože je hříšné být vůbec naživu. To je logické, jelikož každý den svého života se člověk dopouští mnoha hříchů.“

Podíval se na želvu.

„Vím, že nejsi Velký bůh Om – svaté rohy – protože kdybych se já, ubohý hříšník, dotkl Velkého boha Oma – svatých rohů – uhořely by mi okamžitě ruce až k ramenům. Velký bůh by se nikdy nestal želvou, přesně jak říká bratr Nimrát. Ale říká se v knize proroka Ceny, že když bloudil pouští, promlouvali k němu duchové země a vzduchu. Napadlo mě, jestli ty taky nejsi jedním z nich.“

Želva na něj chvíli upírala znechucené oko. Pak řekla: „Ten vysoký chlap? Zarostlý až po oči? A oči mu pořád těkaly sem a tam?“

„Cože?“ nechápal Bruta.

„Myslím, že si na něj vzpomínám,“ pokývala želva hlavou. „Když mluvil, těkal očima sem a tam. A žvanil v jednom kuse. Sám k sobě. Každou chvíli narazil do nějakého kamene.“

„Bloudil tři měsíce pouští a divočinou,“ sdělil mu Bruta.

„Tak to by to vysvětlovalo,“ přikývla želva. „Tam toho k jídlu moc nenajdeš, takže ti vážně zbývají jen ty houby.“

„Možná že jsi opravdu *démon*,“ řekl Bruta. „Septateuch nám zakazuje vést rozpravy s démony. Na druhé straně prorok Frujnil říká, že když člověk vzdoruje démonům, jeho víra sílí –“

„Aby ti zub po zubu žhavými kleštěmi trhali!“

„Cože?“

„Přisahám sám při sobě, že jsem Velký bůh Om, největší ze všech bohů!“

Bruta popleskal želvu po krunyři.

„Počkej, démone, rád bych ti něco ukázal.“

Cítil, že čím víc naslouchá, tím víc jeho víra sílí.

Tohle nebyla největší socha boha Oma, ale jedna z nejbližších. Stála dole u vchodu do katakomb a byla tam umístěna pro výstrahu vězňům a svatokrádežníkům. Byla vyrobena ze snýtovaných železných plátů.

Katakomby byly v tomto okamžiku opuštěné, jen opodál bylo vidět dva novice, kteří před sebou postrkovali káru s nevábným nákladem.

„To je velký býk,“ řekla želva.

„To je podoba Velkého boha Oma v jednom z jeho božských vtělení!“ oznamil jí Bruta pyšně. „A ty budeš tvrdit, že jsi *on*?“

„V poslední době jsem se necítil dobře,“ zabručela želva.

Natáhla vrásčitý krk ještě o kousek.

„Vzadu to má dvířka,“ řekla. „Proč má ta socha vzadu dvířka?“

„Aby se do sochy mohlo vložit všechno hříšné,“ vysvětlil jí Bruta.

„A proč má další dvířka na břicho?“

„Aby se z ní dal vybrat očištěný popel,“ odpověděl Bruta.

„A hříšný kouř vystupuje z býčích nozder jako varování všem nehodným.“

Želva natáhla krk směrem k řadě dveří se zamřížovanými okénky. Pak si prohlédla sazemi začerněné stěny. Obrátila pohled k teď prázdnému ohništi pod kovovým býkem. A došla k rozhodnutí. Zamrkala svým jediným okem.

„Lidi?“ promluvila nakonec. „Vy tam pečete *lidi*?“

„Vidíš!“ zvolal Bruta vítězoslavně. „Tím jsi právě dokázal, že

nejsi Velký bůh! *On* by jistě věděl, že tam neupalujeme *lidi*. Upalovat tam lidi? To by bylo neslýchané!“

„Aha,“ uklidnila se želva. „Tak co tam potom –“

„Slouží k ničení svatokrádežných a hříšných knih, spisů a podobných nečistých věcí,“ vysvětloval Bruta.

„To je velmi důmyslné,“ přikývla želva.

„*Hříšníci a zločinci* jsou očišťováni ohněm v mučírňách kvizice. Někdy taky před Velkým chrámem,“ pokračoval Bruta. „Jenže to by Velký bůh věděl.“

„Myšlím, že jsem na to zapomněl,“ odpověděla želva tiše.

„Velký bůh Om – svaté rohy – by věděl, že on sám řekl prostřednictvím proroka Stěnostruha –“ Bruta si odkašlal a nakrabil čelo, což znamenalo, že se chystá vyslovit velmi vážnou věc: „Nechť svatý oheň zahubí nevěřící. Verš šedesát pět.“

„To jsem řekl?“

„V roce Shovívavé zeleniny biskup Kriplefor obrátil na víru démona jen pouhou silou své víry,“ hovořil Bruta zapáleně. „Démon nakonec vstoupil do společenství Církve a stal se dokonce poddiákonem. Alespoň to se říká.“

„*Bojovat s někým*,“ začala želva, „to mi nevádí.“

„Tvůj prolhaný jazyk mě nepřesvědčí, démone,“ zavrtěl hlavou Bruta, „protože jsem silný ve své víře!“

Želva vztekle zafuněla.

„Kéž by tě nebe zdrtilo bleskem!“

Nad Brutovou hlavou se najednou objevil malý, velmi malý temný mráček a z něj vyletěl miniaturní blesk, který mu sežehl obočí.

Byl asi stejně silný jako jiskřičky, které přeskakují v srsti koček za horkého a suchého letního dne.

„Au!“

„*Ted* už mi věříš?“

Nad střechami Citadely se proháněl slabý vánek. Byl odtamtud také skvělý výhled daleko do pouště.

Generál Zape-č' a biskup Ožunka počkali, dokud znovu nepopadli dech.

Pak se Zape-č' zeptal: „Jsme tady v bezpečí?“

Ožunka zvedl hlavu. Vysoko nad vyprahlými kopci kroužil orel. Generál se přistihl při myšlence, jak dobrý je asi sluch takového orla. Věděl, že orlové něčím vynikají. Je to sluch? Dokáže orel zaslechnout i toho nejmenšího tvora osm set metrů pod sebou, na povrchu tiché pouště? Ale i kdyby, k sakru, co má být? Vždyť mluvit přece neumí, ne?

„Pravděpodobně,“ odpověděl nakonec generálovi.

„Mohu vám věřit?“ zeptal se Zape-č'.

„Mohu já věřit *vám*?“

Zape-č' zabubnoval prsty na parapet.

„Hm,“ odpověděl.

A v tom byla ta potíž. To byl problém všech tajných společností. Byly *tajné*. Kolik členů asi mělo Společenstvo Kráčející želvy? To nikdo přesně nevěděl. Jak se jmenoval ten muž vedle vás? To věděli jen dva členové společenstva, protože ti ho museli doporučit. Ale jaké tváře se skrývaly za všemi těmi maskami? Vědět bylo nebezpečné. Jestliže jste věděli, bylo jisté, že jakmile upadnete do rukou kvizice, řeknete dříve nebo později všechno. Proto jste se snažili vědět co nejméně. To zjednodušovalo hovory během schůzí a mimo ně je to prakticky znemožňovalo.

Přesně to byl problém všech opatrných konspirátorů v historii světů; jak konspirovat, jak získat nové přívržence, aniž by museli jednat se zatím nedůvěryhodnými, ale možnými budoucími členy společenstva. Bylo jisté, že každý z nově oslovených by při sebemenším nebezpečí ukázal rozžhaveným pohrabáčem obvinění na toho, kdo jej oslovil.

Krůpěje potu, které se navzdory vlahému vánku objevily na Ožunkově čele, naznačovaly, že sekretářovy myšlenky se ubírají stejnou cestou. Jenže stejně nic *nedokazovaly*. A pro Zape-č'e, zkušeného vojáka, se neumířt stalo zvykem.

Nervózně luskl prsty.

„Svatá válka,“ řekl nakonec. To bylo dost bezpečné. Ta věta neobsahovala nic, co by vyjadřovalo Zape-č'ův vlastní názor na celou věc. Neřekl proto „proboha, jakou zatracenou svatou válku, copak je ten chlap šílený? Nějaký pitomý misionář se dá zabít, jiný člověk napíše snůšku blábolů o tvaru světa, a my kvůli tomu máme táhnout do války?“. Kdyby ho zmáčkli, i kdyby ho natahovali a lámali, pořád ještě mohl tvrdit, že tou větou chtěl říci: „Konečně! Takovou příležitost, jak zemřít ve službě Velkému bohu Omovi, jedinému pravému bohu, nesmíme propást! Kupředu ve jménu boha, který zašlápne nevěřící svými podkovami z oceli!“ Ne že by to nějak zvlášť pomohlo, ve chvíli, kdy jste se dostali do podzemních kobek kvizice, už vám nebyly příliš platné ani nevyvratitelné důkazy, protože samo obvinění mělo platnost nejpádnějšího důkazu. Ale mohlo to způsobit, že alespoň v jednom nebo dvou *inkvizitorech* to zanechalo dojem, že se *mohli* mýlit.

„No, Církev nebyla v posledním století nijak zvlášť militantní,“ ozval se Ožunka a upřel oči směrem do pouště. „Většinu času jí zabraly světové problémy říše.“

Konstatování. Nikde jediná skulinka, do které byste mohli zastrčit páku na lámání kostí.

„Byla tady ta křížová výprava proti opeklo-basunitům,“ zabručel Zape-č' nepřítomně. „A pokošení pelchiorských. A rozehánění příznivců falešného proroka Zeba. A usměrnění popelitů a očištění –“

„Ale to byla jen taková obyčejná politika,“ prohlásil biskup Ožunka.

„Hmm. Ano. Samozřejmě, to máte pravdu.“

„A nikdo pochopitelně nemůže pochybovat o moudrosti rozhodnutí začít válku, která se vede k větší slávě Velkého boha.“

„Jistě. O tom nemůže být pochyb,“ přikývl Zape-č', který měl možnost projít mnoho bojišť den po bitvě, kdy má každý nejlepší příležitost vidět, co takové slavné vítězství obnáší. Om-

niánci zakázali užívání veškerých omamných prostředků. V takových časech na vás prohibice doléhala zvláště tvrdě, protože jste se neodvázili ulehnout v hrůze ze svých snů.

„Neprohlásil náhodou Velký bůh ústy proroka Hluboklese, že není čestnější oběti, než je obětování se bohu?“

„Jistěže ano,“ přikývl Zape-č'. Nemohl si nevzpomenout, že Hlubokles byl v Citadele biskupem padesát let předtím, než si ho Velký bůh vyvolil. Nikdy se na něj nevrhali zuřiví nepřátelé s mečem v ruce. Nikdy nemusel pohlédnout do očí protivníkovy, který by si přál jeho smrt – vlastně ne, okamžik, samozřejmě že ano, díval se jim do očí téměř neustále, protože i Církev má svou hierarchii, intriky a politiku, ale jeho nepřátelé v té době nevládli potřebnými prostředky.

„Zemřít slavně pro svou víru, to je vznešená věc,“ připojil ke svým úvahám Ožunka, jako by ta slova četl z jakési tabule uložené v myšlenkách.

„Tak praví prorok,“ přikývl znechuceně Zape-č'.

Velký bůh kráčí podivnými a tajemnými cestami, to věděl. Bezpochyby si vybíral své proroky, ale zdálo se, že Mu musí být pomáháno. Byl příliš zaneprázdněn, než aby mohl vybírat sám. Zdálo se, že v poslední době je stále více shromáždění, víc přikyvování a že si svatí bratři mezi sebou vyměňují mnohem víc významných pohledů, a to dokonce i na bohoslužbách ve Velkém chrámu.

Jistě, byla tady ta šeptanda kolem mladého Vorbise – jak snadné bylo sklouznout od jedné myšlenky k druhé. To byl muž dotýkaný osudem. Malá Zapeč'ova část, ta, která většinu života prožila pod stanem, po které se často střílelo a která se často ocitala v těch hustých řezích, kde vás může stejně dobře zabít čepel nepřítele jako vlastního vojáka, dodala: no, když ne osudem, tak něčím určitě. Byla to ta generálova část, která po smrti stráví věčnost v pekle, ale už teď v tom měla velkou praxi.

„Víte, že když jsem byl mladší, hodně jsem cestoval?“ nadhodil.

„Často jsem vás slyšel velmi zajímavě vypravovat o vašich cestách pohanskými zeměmi,“ přikývl Ožunka společensky. „Mnohokrát jste se zmiňoval o zvonečcích.“

„Vyprávěl jsem vám někdy o Hnědých ostrovech?“

„Ano, to jsou ty, co leží až tam někde na kraji světa,“ přikývl Ožunka. „Vzpomínám si. Chléb tam roste na stromech a mladé ženy hledají v ústřicích malé bílé kuličky. Říkal jste, že se pro ně potápějí do moře a nemají na sobě ani –“

„Já si pamatuji něco jiného,“ řekl Zape-č'. Byla to podivná a velmi osamělá vzpomínka, tady, kde se až k obzoru prostírala jen pustá poušť a purpurové nebe. „Oceán je tam mocný. Jsou na něm obrovské vlny, mohem větší než ty, které známe z Kruhového moře, rozumíte, ale muži se přesto vydávají na lov ryb. Plují daleko do moře na zvláštních plochých kusech dřeva. Když se pak chtějí vrátit na břeh, počkají si na vhodnou vlnu a pak... pak se na to dřevo postaví a vyhoupnou se na hřeben vlny, a ta je nese celou cestu až na pláž.“

„Mně se ze všeho nejvíc líbilo vaše vyprávění o těch mladých ženách, které se potápějí,“ řekl Ožunka.

„Někdy jsou vlny skutečně obrovské,“ pokračoval Zape-č', aniž ho vzal na vědomí. „Nic je nezastaví, ale když jste na jejich hřebeni, neutopíte se. To je jedna z věcí, které jsem se naučil.“

Ožunka zachytil záblesk v generálově oku.

„Oh, ano,“ přitakal. „Jak úžasná je dobrota Velkého boha, který nám staví na oči tak dokonalé příklady.“

„Největší umění spočívá v tom, přesně odhadnout sílu vlny,“ přikývl Zape-č'.

„Co se stane těm, kteří ji odhadnou špatně?“

„Ti se většinou utopí. Často. Některé z těch vln jsou opravdu obrovské.“

„Podle toho, co jsem slyšel, už vlny takové bývají.“

Orel jim stále ještě kroužil vysoko nad hlavami. Pokud něčemu z jejich rozhovoru rozuměl, nedával to najevo.

„To je velmi užitečná informace, kterou by si měl člověk

uložit do paměti,“ řekl Ožunka a náhle se jeho obličej rozjasnil, „pro případ, že by se někdy dostal do pohanských krajů.“

„To máte pravdu.“

Z vrcholků modlitebních věží se rozezněly hlasy diákonů, pronikly do všech prostor Citadely a ohlašovaly povinnosti nadcházející hodiny.

Bruta měl být ve své třídě. Jenže přednášející bratři na něj nebyli příliš přísní. Vždyť koneckonců díky své babičce znal nazpaměť všechny knihy Septateuchu a uměl všechny modlitby a zpěvy. Z toho postupně odvodili, že by mohl být prospěšný. Prospěšný tím, že bude dělat věci, které nikdo jiný dělat nechtěl.

Teď okopával řádky fazolí jen proto, aby lépe vypadaly. Velký bůh Om, i když momentálně velmi malý bůh Om, si pochutnával na lístku zeleného salátu.

Celý svůj život, pomyslel si Bruta, jsem věděl, že Velký bůh Om – na tomto místě udělal nepříliš horlivě znamení svatých rohů – je... je obrovská tvář někde na nebi, nebo když sestoupí na zem, je velký jako býk nebo lev nebo... nebo v každém případě něco obrovského. Něco, k čemu můžete vzhlížet.

Jenže želva – to tak nějak vůbec není totéž. Zkouším to ze všech sil..., ale *není* to to samé. A když začne mluvit o proročích, jako kdyby to byli nějací... nějací podivínští, nebo dokonce blázniví staříci... to je jako divný sen.

Z deštného pralesa Brutovy mysli se vynořil motýl pochybnosti, zatřepotal opatrně křídlem a vůbec ho nezajímalo, co o podobných věcech říká teorie chaosu...

„Už se cítím trochu líp,“ ozvala se želva. „Líp, než jsem se cítil celé měsíce.“

„Měsíce?“ zeptal se Bruta. „Jak dlouho jsi... nemocný?“

Želva si přišlápla salátový list nohou.

„Co máme za den?!“

„Desátého zelence,“ odpověděl Bruta okamžitě.

„Ano? A rok?“

„Hm... Rozmarného hada... Co jako myslíš tím, který rok?“

„Pak je to... tři roky,“ odpověděla želva. „Tohle je dobrý salát. A to říkám *já*. Nahoře v kopcích k salátu nepřijdeš. Nějaký zakrslý banánovník, pár pichlavých keřů. Budiž ještě jeden list.“

Bruta utrl z nedalekého salátu další zelený lístek a položil ho před želvu. A hle, stalo se tak, pomyslel si.

„A ty ses chystal stát se býkem?“ zeptal se.

„Otevřu oči... oko... a jsem želva.“

„Proč?“

„Jak to mám vědět? Nevím!“ lhala želva.

„Ale... vždyť ty jsi... om... omniscognis,“ nechápal Bruta.

„To ovšem neznamená, že jsem vševědoucí.“

Bruta se kousl do rtu. „...Hm. Ale jo. Znamená.“

„Jseš si jistý?“

„Jo.“

„A já myslel, že to se řekne omnipotent.“

„Ne, to znamená, že jsi všemocný. A to ty opravdu jsi. Alespoň tak se to praví v knihách proroka Janerada. On byl jedním z Velkých proroků, jak jistě víš. Doufám, že víš,“ dodal Bruta.

„Kdo mu řekl, že jsem všemocný?“

„Ty sám jsi mu to řekl.“

„Já to neřekl!“

„Dobrá, ale *on* řekl, žes to řekl.“

„Já si dokonce ani nepamatuju nikoho, kdo by se jmenoval Janerad,“ zahuhlala želva plnou pusou.

„Promluvil jsi k němu na poušti,“ snažil se mu tak trochu připomenout Bruta. „Musíš si ho pamatovat. Měřil přes dva metry! Měl dlouhý hustý plnovous! Silnou poutnickou hůl! A na čele mu zářilo znamení svatých rohů! No?“ Bruta mírně znejistěl. Ale mnohokrát viděl sochy a svaté ikony. Ty se nemohly mýlit.

„Někoho takového jsem v životě neviděl,“ zakýval hlavou malý bůh Om.

„No, možná byl o něco menší,“ připustil Bruta.

„Janerad. Janerad,“ opakovala si želva. „Ne... nemyslím, že bych...“

„Říkal, že jsi k němu promluvil z ohnivého sloupu,“ nevzdával se Bruta.

„Ahá, *tenhle* Janerad!“ přikývla želva. „Ohnivý sloup. To ano.“

„A nadiktoval jsi mu knihu Janerad,“ rozzářil se Bruta, „kte-
rá obsahuje Pokyny cesty, Brány slávy, Přiznání pokory a Pra-
vidla života a... sto devadesát tři kapitoly.“

„Nemyslím, že to všechno jsem mu nadiktoval já,“ zavrtěla hlavou želva. „Sto devadesát tři kapitoly – to bych si určitě pamatoval.“

„A *co* jsi mu tedy řekl?“

„No, *co já* si vzpomínám, tak jsem se mu zjevil jako plamen-
ný sloup a houknul jsem na něj ,koukej, co umím!‘“ odpověděla
želva.

Bruta na ni němě zíral. Tvářila se, pokud se to tak dá u želvy
nazvat, mírně rozpačitě.

„No, i bohové si občas rádi odpočinou,“ vysvětlovala želva.

„Ale vždyť statisíce lidí se celý svůj život řídí Přiznáním po-
kory a Pravidly života!“ vypravil ze sebe Bruta rozhořčeně.

„No a? Já jim v tom nebráním,“ odpověděl Om.

„Ale když jsi mu je nenadiktoval ty, tak kdo?“

„*Mě* se neptej, *já* nejsem vševědoucí.“

Bruta se chvěl spravedlivým hněvem.

„A prorok Hlubokles? Předpokládám, že Dovětky a Podot-
knutí mu taky daroval *někdo jiný a náhodou*, co?“

„No, *já* to nebyl –“

„Jsou vyryty na olověných tabulích vysokých tři metry!“

„No dobrá, a to jsem musel udělat já? Myslíš, že mám vždyc-
ky po ruce nějakou tu tunu olova pro případ, že náhodou
někoho potkám v poušti, jo?“